

په یوه نډی کورد - ئەمریکا .. له نیوان ویست و حقیقه تدا ..

ئەمریکا تانیستاش پابه نده به یه کبونی عیراق، له وهش ده چیت که هه روا به ردهوام بیت

د. بورهان یاسین

* زۆرجار باس له هاو په یمانی تیی یان دۆستایه تیی نیوان ههریمی کوردستانی عیراق و ئەمریکا ده کړیت، هم به پر پرسیانی کوردو هم ناو به ناو ئەمریکیه کانیش ناماژه به وه ده کهن که دۆستی کوردن و پشتیوانی دۆزه رهواکه یان ده کهن، ئایا حقیقه ته ئه م دۆستایه تی و هاو په یمانی تییبه - ئەگه ره هیه - چیه؟ چۆن و به چ پیه وه ره له سه ر بنه مای چ به رژه وه نډیه کی دیاریکراو کوردی عیراق دۆستی ئەمریکایه یان ئەمریکا دۆستی کورده، ئەم دۆستایه تییبه له چ ده قیگی نووسراو، یان ریککه وتننا مه یه ک، یان په یماننا مه یه کی دوو قۆلیدا، دیاریکراوه؟

* ئایا ناوه روکی ئەم دۆستایه تییبه بنه مایه کی ستراتیژی و ره سمیی هیه، یان ته نها به ره می دیدیکی هاو به شه بو هه نډی له رو داوه کانی عیراق و ریکه وتی هه نډی به رژه وه نډی نیوان هه ر دوو لایه له عیراق و ناوچه که؟ ئەم دۆستایه تییبه هیچ پابه نډیو نیکی شه خلاق و ئیلامی له به رامه ر به رژه وه نډیه کانی هه ر دوو لادا تیدا یه یان ته نها مواکه به کوردی کورده بو به رژه وه نډیه کانی ئەمریکا و خو گونجانده له گه ل ویستی ئەم هیژه جیهانییه؟

* ئایا سه ر کرایه تی کورد چۆن ده روانه ئەم دۆستایه تییبه، تا چهنه جیی دلنیا یییه و ده کړی گره وی له سه ر بکړیت، ئەی تا چهنه دۆستایه تییبه کی بی ناسوو بی ناینده یه؟ ناخو له به نه رته تدا میکانیزمی بوونی ئەم دۆستایه تییبه و هه رجه کانی درێژه کیشانی چیه؟

* ئایا کورد جگه له ئەمه ریکا هیچ هیژیکی تری جیهانی هیه پشتی به ستی بو پشتیوانیکردن له ماف و داواکارییه سیاسییه کانی

له عیراقدا؟ ئایا کورد هیچ کارت و خالیکی هیژی هیه که ئەمریکا پابه نده به و دۆستایه تییبه گریمانه کراوه بکا که له گه ل کورددا هیه تی؟ ئەگه ره ئەمریکیه کانی دۆستی تری جیی متمانه له عیراقدا بدۆزیه وه ئایا قورسای سیاسی کورد بو به رژه وه نډیه کانی ئەمریکا چی لی به سه ر دیت؟

* ئایا ئەگه ره ئه وه هیه ئەمریکیه کانی روژیک پشت له کوردو دۆستایه تیکردنی بکهن؟ ئایا له چ دۆخیکدا ئه و پشتیکردنه رو ده دات؟ پلانی کورد چیه بو رو به رو بوونه وه له گه ل ئه و جو ره ئەگه رانه دا؟ ئایا کورد حسابی بو ئه و ئەگه ره کورده که ده شین ئەمریکیه کانی، له به ر هه ر هویه ک بیت، پیویستبوونیان به دۆستایه تیکردنی کوردی عیراق پاشه کشه بکات؟ ئایا بو ئه وه ی به رچاوی رووتر بیت له سیاسه تکرده نا، سه ر کرایه تی کورد پیویستی به ساغکردنه وه ی حقیقه ته ی په یوه نډی خوی له گه ل ئەمریکادا نییه؟ ئایا پیویستی به وه نییه دۆستایه تییبه کی بیاته ناستیکی ستراتیژی و له وهش بکۆلیته وه که چۆن ده یباته ناستی ستراتیژییه وه به چ شیوه یه؟

* ئایا پیگه ی کورد له ناو ریکه وتننا مه ی ستراتیژی ئەم دوایانه ی نیوان عیراق و ئەمه ریکا چیه؟ حسابی جیمان بو کراوه دیدی ئەمریکا بو کورد له چوار چیوه ی عیراقدا یه یان تابه ته منه نډی خوی پینه دریت؟

سکرتری نووسین

به شدار بووی دووم: لیکۆلەر - د. بورهان یاسین

۳-۱

په یوه نډیه کانی کوردو ئەمریکا

نه به ره سمی پیناسه کراون و نه ناوه روک و

چوار چیوه ی دیاریکراویان هیه

چولانه وه ی سیاسی له باشووری کوردستان کردیت. ئه و پرسیاره شی که به یه لپی به کم پیوسته له پرۆسه ی پینا سهره یه کی ئه وه دا بکړیت ئه وه یه: ئایا لایه نی عه ربی له عیراق خوی به ربیست و کۆسپه له سه ر ریگه ی گه یشتنی کورد له عیراق به مافه کانی یان په یوه نډیه کانی ئەمریکا ئه و کۆسپ و به ربیسته پیکه ده یتن؟

* له راستییدا په یوه نډیه کانی کوردو ئەمریکا نه به ره سمی پیناسه کراون و نه ناوه روک و چوار چیوه ی دیاریکراویان هیه. ده بیت ئه وهش بلیم که من ماوه یه کی زۆره یه کی له و کسانه م که کزگی ئه و پیناسه کراون و به چوار چیوه کراون و نه ناوه روک پینانده ئه و جه ختکرده نوه یه راسته وخۆ کراوه بو سه ر کرایه تی سیاسی له باشووری کوردستان.

له لایه کی تره وه، ئەم پیناسه و چوار چیوه پینانده زۆر مومکینتر بو له مساوی (۳-۴) سالی رابردوودا تا له نیستا. له راستییدا لایه نی کوردی ده رفه تیگی گزنگ و زبیرنی له ده ستدا وه که تانیستا نه یتنوونه و له ئەمه ریکیه کانی بسکات که له چوار چیوه یه یه لیه کزگیه شتیکی ره سمییدا ئه و په یوه نډیه کانی پیناسه و نه ناوه روک کبکړین. به یو چوونی خۆم یه ک شتی یان رو داوی گزنگ ماوه که یا ئه و تا په یوه نډیه کانی کورد له گه ل ئەمریکا ده باته ناستیکی نزمته و خراپتر یان ئه و په یوه نډیه کانی به سه ر باشتر قو لتر ده بات و واده کات که تیرت کورد بتوانی داوای پیناسه کراون و پناه و رو کزکردنی په یوه نډیه کانی له گه ل ئەمریکا بکات، ئەک هه ر ئه وه به لکو ناستی که سا یه تی سیاسی باشووری کوردستان سه ر بخری بو ناستی سه ر به ی نه وه یی یا شتیکی نزیک له و حالته و هه موو ئه وهش له هه مانکاتدا له خزمه تی به رژه وه نډیه کانی ئەمریکا شته داییت. (جیی و به ره یینا نه وه یه که ئەم بایه تهم به شتیوه یه کی دوورو درێژتر له نووسراویکمدا ده رباره ی راپۆرته کی ییکه ر-هاملتن و هه نډیکه یه کی تره و نووسراوی کردستانه و).

جا پرسیار ئه وه یه ئایا ئه وه چیه و ده کات که په یوه نډیه کانی کورد له گه ل ئەمریکا ده باته ناستیکی نزمته و خراپتر. به باوه ری من ئەگه ر چ کۆما رییه کانی یان چ دموکرا ته کان جو کمدا رین له واشنتون ئه و له هه ر دوو حالته دا پیویستی بوونیکی ستراتیژی ئەمریکا یه رچاوه به ر فراوان له عیراق (به باشووری کوردستانه و) یا ته نها له و به شیه کوردستان هیه. له م بۆ چوونه وه هه موو ئه و ناوه روکانه ئه وه مان پینده لێن که ئەمه ریکا به نا قاری چاره نووسازده کانداه عه رب پارسه نگی

قهرانی کورد له گه ل به غدا له روژی ئەمریکا له عیراقدا هه له یه کی کوشنده یه. راستییه کی ئه و قهرانه به ره له سه ر شتیکی ده ربی چهنه شتیکیه، هه ک بو ئه و نه: ۱- تا رادیسک هه له گه رانه وه یا سه لکردنه وه ی لایه نی عه ربی له مافه کانی کوردو ئه وه ئه و لایه نه خوی زووتر له شتیوه ی ده ستوو زۆر به لگه نامه ی تر له سه ر چاره سه رکردنی کیشی کورد له عیراق دانی پینانده. ئه و چاره نووسه ی مایه ده ی (۱۴۰) ده ستووری پینکه یه شتیوه به لگه ی هه ره به رچاوه.

۲- ناراستییه ی سه ر کرایه تی کورد له خو ئینده وه ناساندنی شته کان و هه گه هه ن، ئەک وه ک ئه و سه ر کرایه تییه خوی حمز ده کات، به خه لگی کورد. ته نها وه ک ئه و نه ی ئه و ناراستییه یه، له کۆتایی پرۆسه ی نووسینه وه ی ده ستوو ئه م سه ر کرایه تییه به خه لگی کوردی راگه یاند که له ده ستووردا مافی چاره ی خو نووسین بو کورد سه ر کرایه تییه کانی تر پاشگه ز بوونه وه له ده ستوو ئه و لایه نی کوردی ده وتانسی سوود له به ره سمیی مافی چاره ی خو نووسین وه رگرتی، به لای راستییه کی ئه وه یه که نه ئه و مافه له ده ستوو به کورد ره وای بینه روه نه به و ئاسانیه یه که کورد له چوار چیوه ی ئه و ده ستووردا بتوانیت یا بۆی هه بی سوود له م پرهنسییه وه رگرت.

۳- هه ره پینا سهره یه کی کورد له گه ل ئەمریکا، جا چ ئه و پینا سهره یه کی لایه نی (کوردی) بیت یان دوو لایه ن (ئهمه ریکا کورد)، کورت ده هینتی ته گه ره ته نها باس له سیاسه تی ئەمریکا له هه مه به ر کوردو به رژه وه نډیه کانی هه ر دوو لایه کات به بی هه لو ده ستوو درگرتن له سه ر مه سه له یه کی بینه جینه سی، که نه ویش پرۆزه ی دامه زرانده وه ی ده ولتی عیراقه، چونکه راستییه کی ئه وه یه که سه ر کرایه تی سیاسی له باشووری کوردستان له سه ر ته واه له چوار چیوه ی بانگه شه ی ئه وه ی خوی پی ده ییزیت (به گیتی ئه وه زوومه نانه) به قو لایه ن له ناو پرۆسه که بووه، هه موو ئه و شتانه ی که کراون له م چوار چیوه یدا ته نجام دراو. به مانایه کی تر بوونه وه به به شتیکی له ده ولتی عیراق ریک ده ربی هه ر ئه و درو شه یه (ئۆتۆنومی) - داوتر فیدرالی - بو کوردستان و دیوکراسی بو عیراق) که جو لانه وه ی کورد له باشووری کوردستان زیاتر له یه نا سه له هه لیگرتوه. که واته، به واتایه کی تر، نا کړی باس له پینا سهره یه کی سیاسه تی ئەمریکا له سه ر پرۆسه ی سیاسی له عیراق بکه ین بینه وه ی پینا سهره یه کی جده یان به ده لسه فیه ی سیاسی خدی

هی ئەمریکا چهنه ده وتانسی بکویته ده زایه تی له گه ل په یوه نډیه کانی کوردو ئەمریکا، یا چهنه ده وتانسی یه کانیگه ر بوونی به رژه وه نډیه کانی کوردو ئەمریکا بخته مه ترسی جده یه وه.

دواجار، له م په یوه نډیه کانی به ته نجامه گه یاندنی پرۆزه ی دامه زرانده وه ی ده ولتی عیراق ده ره ویشته ی کۆمه لیک له ها وه نگی زۆر ئالز ده بی، به تابه یه تی له ناستی ناوخوی عیراق و ناستی ئیقلمیدا، که ئەم دوو ناسته ش به کۆمه لی هۆکار یا توخمه وه به چری تیکه ل به یه کتر ده بن (سو نه ی عیراق و ولاتانی عه ربی، به تابه یه تی سه وده یه: شیعو زلی ئێران؛ کوردو ره هه نډه کانی کیشی کورد له ده ره وه ی عیراق به تابه یه تی له تورییا). له مه ش گزنگتر ئه وه یه ئایا هاوکات له گه ل پیته وه چوونی رو داوه کان و پرۆسه که دا ئامانجه ستراتیژییه کانی ئەمریکا روو له عیراق و روو له ناوچه چ گۆرانکار یه کیان به سه ردا دیت. له م باره یه وه و هه مسته ده کړی که هه نډیک رو داوی هه ره وای له سه ر مه یدانسی سیاسی له عیراق به تابه یه تی:

۱- چه کدار کردنی خه یله سو نسییه کان (ناسراو به رابروون) که زمار یان نیستا به (۸۰) هه زار چه کدار مه زنده ده کړی.

۲- باشوونی به رچاوی باری ناسایش له عیراق.

ئهم دوو رو داوه گزنگ و ده کړی کاریگه ری بجه نسه ر نه خه شی سیاسی و شتوازی به ریچوونی رو داوه کان له و لاتوه شتیوه هه له سو کورت و کار دانه وه ی ئەمریکا له م باره یه وه. هاوکات له گه ل ئەم پیته وه چوونه هه نډی ناماژه له ئیداره ی ئەمریکیه وه هه ن به تاراسته ی ئه وه ی که ئەمه ریکا (سه ققی سیاسی) ئامانجه کانی له عیراق دیتته خواره وه ی دواجار مه به ستی سه ره کیش له بوونی له عیراق و ده سه تته یانی فاسایش له و لاته ده بیت. هاوشانی ئەم پیته وه چوونه، له ناو سه ر کرایه تی کورد له باشووری کوردستان هه ست به نیگه رانییه کی ده کړیت، که ده کړیت به شتیکی له نیگه رانییه بگه ریته وه بو خو ئینده وه ی ئه و سه ر کرایه تییه بو ما هییه تی په یوه نډیه کانی له گه ل ئەمریکا ته و تریشی بو ئه و گۆرانکاریانه ی سه ر مه یدانسی سیاسی له عیراق که ئەگه ری ئینده کړیت کاریگه ری نه رتی (نیگه تیف) له سه ر ئەم په یوه نډیه کانی ده ی. هاوکات ئه و نیگه رانییه له کاتیکیدا دیت که رو به سه روونه وه یه کی جده ی لهنیوان حکومه تی باشووری کوردستان و حکومه تی به غدا دا ها ته وه ناروه، که به یو چوونی من ته سه ککرده وه ئەم

No: 4463 Sunday 6/1/2008 ۲۰۰۸/۱/۱